

Nr 258.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag till Svenska slöjdföreningen för anordnande av en utbildningskurs för bosättningskonsulenter m. m.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Anna Sjöström-Bengtsson m. fl.* (I: 231) och den andra inom andra kammaren av fru *Hildur Humla m. fl.* (II: 161), har hemställts, att riksdagen måtte

dels bevilja Svenska slöjdföreningen ett särskilt anslag å 10 000 kronor till att under budgetåret 1945/46 anordna en utbildningskurs för bosättningskonsulenter,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående till sättande av konsulenter för rådgivande verksamhet på sätt som i motionerna anges samt huru bidrag av allmänna medel till denna verksamhet må kunna anslås.

Motionärerna hava till stöd för sin framställning anfört följande.

Sedan 1937 års riksdag beslutat om inrättandet av en statlig utlåningsfond, benämnd »statens bosättningslånefond», ha för beviljandet av bosättningslån t. o. m. budgetåret 1944/45 anvisats sammanlagt 36,5 milj. kronor. Undersökningar, som utförts rörande användningen av dessa bosättningslån, ha emellertid visat, att ett starkt behov föreligger av upplysning och rådgivning till den allmänhet, som med hjälp av bosättningslånen verkställer inköp av möbler och husgeråd. Bristande kunskap om vad som behöves av inventarier i hemmet för att detsamma skall fylla elementära krav på funktionsduglighet och trevnad har i övervägande antalet fall konstaterats, och det har syntts föga rationellt, att staten, då den lånar ut stora summor i bostadsförbättrande syfte, ej på något sätt sörjer för råd och anvisningar, hur medlen lämpligen böra användas. En under år 1943 av riksbanken utgiven broschyr, »Bosättning», som mottagits med stor tacksamhet från alla läger, har visserligen betytt en icke oväsentlig hjälp för den bohagsköpande allmänheten, men det har framträtt med allt större klarhet som ett önskemål, att en ordnad kontinuerlig upplysnings- och rådgivningsverksamhet inrättades över hela landet. De ortsombud, som för närvarande handlägga dessa ärenden och ha den direkta kontakten med allmänheten, äro givetvis ej kompetenta att meddela dylik rådgivning. Också andra personer än de som beviljas bosättningslån, vilka stå i begrepp att grunda egna hem, ha samma behov att komma i åtnjutande av sakkunniga råd och upplysningar. I »Utredning och förslag angående planmässigt sparande för familjebildning och statens bosättningslån» avgivna av 1941 års befolkningsutredning (statens offentliga utredningar 1943: 18, socialdepartementet) framhålles

likaså nödvändigheten av opartisk rådgivningsverksamhet för lånemedlens utnyttjande. Tvenne av socialdepartementet tillkallade sakkunniga, arkitekterna Waern-Bugge och Huldt, ha år 1943 föreslagit uppbyggande av en särskild konsulentorganisation med en konsulent knuten till varje riksbankskontor och med huvuduppgift att bistå de lånesökande med råd i fråga om bosättningsplanens ekonomiskt-praktiska uppläggning.

Befolkningsutredningen »gillar helt denna tanke och inser klart behovet av opartisk rådgivning vid hembildning icke blott för bosättningslåneklientelet utan även för det övervägande flertalet andra unga hembildare», men önskade då icke taga definitiv ställning till förslaget. Sedan dess ha emellertid ytterligare erfarenheter vunnits beträffande lånemedlens användning, vilka klart ådagalagt, att med inrättandet av en konsulentorganisation icke längre kan anstå.

För närvarande finnas 24 st. hemkonsulenter, eller en i varje län, vilka dock på grund av omfattningen av sin nuvarande verksamhet, som framför allt innebär rådgivning i närings- och arbetsorganisationsfrågor, icke kunna förutsättas ha vare sig kvalifikationer för eller möjlighet till att även giva råd i fråga om bostadens inredning. Vidare finnas i landet nio st. hemslöjds-konsulenter, vilka måste anses vara alltför starkt engagerade för sin betydelsefulla huvuduppgift att påverka hemslöjdsproduktionen på landsorten för att kunna lämna effektiv rådgivning även i andra frågor.

Slutligen har Stockholms stad under år 1944 beslutat inrätta en upplysnings- och rådgivningsverksamhet i bosättningsfrågor med särskild hänsyn till bosättningslånen, en rådgivning som har startat i början av januari 1945 och som ledes av en av staden avlönad bosättningskonsulent. Denna konsulents huvuduppgift är att lämna råd vid val av möbler och husgeråd, främst till sökande av bosättningslån och småstugebyggare, men även i mån av tid till kommunala verk och till allmänheten. Konsulenten har till sitt förfogande dels en mindre utställning, där ett urval av marknadens bästa bohag demonstreras, dels diverse upplysningsmaterial, såsom litteratur, bilder, textilprover etc. Enligt till oss lämnade upplysningar finnas även i Malmö och Borås planer på inrättande av liknande konsulentbefattningar.

Med allt erkännande av det initiativ, som tagits av Stockholms stad, måste med skärpa framhållas nödvändigheten av att utöka denna konsulentverksamhet till att omfatta hela landet. I stället för att, såsom ovannämnda sakkunniga föreslagit, knyta konsulentverksamheten till riksbankskontoren, synes oss effektivare och ur andra synpunkter lämpligare, att dessa bosättningskonsulenter med bidrag av statsmedel anställas av de större städerna. För rådgivning i smärre samhällen och på landsbygden böra enligt vår mening dylika konsulenter knytas till landstingen. Ersättning till dessa bosättningskonsulenter bör utgå efter samma grunder som för närvarande gälla för statens hemkonsulenter.

Antalet konsulenter, som skulle behöva anställas för att rådgivningsverksamheten skulle fungera något så när tillfredsställande, blir alltså relativt stort. Under förutsättning att man begränsar sig till att tillsätta bosättningskonsulenter i större städer, förslagsvis med ett invånarantal av ca 30 000 och däröver, skulle antalet bli ca 20 st. Dessutom torde behövas konsulenter även i en del mindre städer, framför allt i Norrland, varför sammanlagda antalet kommunalt anställda konsulenter borde vara minst 25 st. De till landstingen knutna konsulenter skulle uppgå till 24 st., varför ett sammanlagt antal om ca 50 st. torde erfordras för en tillfredsställande rådgivning i bosättningsfrågor.

Ett femtiotal kvalificerade bosättningskonsulenter finnes emellertid för närvarande ej att uppdriva i Sverige. Någon ordnad undervisning för utbildning av dylika har hittills inte existerat, varför en nödvändig förutsättning för inrättandet av en konsulentinstitution i landet måste vara utbildande av personer lämpade att handhava detta arbete.

Inom Svenska slöjdföreningen, som under senare år utfört ett erkännansvärt arbete i bostadsförbättrande syfte, har uttalats starkt intresse såväl för inrättande av konsulentverksamhet som för utbildande av för denna nödig personal, och föreningen har förklarat sig beredd att anordna utbildningskurser för blivande konsulenter, under förutsättning att särskilt statsanslag för ändamålet kan beviljas. Ett preliminärt program för dylik kursverksamhet har även utarbetats och upptager ämnen såsom bostadskunskap, bosättningslära, materialkunskap, marknadskänedom, smakbildning, socialkunskap, familjekunskap, psykologi, teckningsundervisning.

Givetvis bör förutsättas, att kursdeltagarna ha några förkunskaper förvärvade vid tekniska skolan, slöjdföreningens skola i Göteborg, socialpolitiska institutet eller andra därmed jämförliga läroanstalter. Kurserna böra därför mera få karaktären av påbyggnadskurser och pågå ca sex veckor årligen, åtminstone till dess de mest trängande behoven äro fyllda. Kurserna böra vara avgiftsfria, men eleverna skola, därest så är möjligt, själva sörja för kost och logi. Möjlighet för mindre bemedlade att erhålla bidrag härtill bör dock finnas.

Kostnaderna för anordnandet av en dylik utbildningskurs böra beräknas till 10 000 kronor.

Utskottet finner det i motionerna väckta spörsmålet vara av den beskaffenhet, att detsamma bör bliva föremål för närmare prövning. Detta synes utskottet lämpligast kunna ske genom att ärendet överlämnas till 1941 års befolkningsutredning, som enligt vad utskottet inhämtat ägnar uppmärksamhet åt frågan om bosättning och heminredning för dem, vilka söka de statliga bosättningslånen. I avvaktan på resultatet av den sålunda föreslagna utredningen anser utskottet sig icke böra tillstyrka, att riksdagen nu anvisar medel i enlighet med motionärernas förslag.

Utskottet.

Under återopandande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 231 och II: 161, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt 1941 års befolkningsutredning att taga under närmare överbägende frågan om anordnande av utbildningskurser för bosättningskonsulenter m. m.

Stockholm den 21 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 257.